SABAHATTİN ALİ

1924'lerde eşim Zekeriya Sertel'le birlikte "Resimli Ay" adında bir fikir ve kültür dergisi yayımlıyorduk. "Resimli Ay" o dönemde ileri fikirleri savunan tek dergi idi. Yazarları arasında Nâzım Hikmet, Kemal Tahir, Sadri Etem, Cevat Şakir gibi ilerici yazarlar vardı.

Bir gün yazı odasına kısa boylu, tıknaz, gözlüklerinin altında gözleri pırıl pırıl yanan bir genç girdi. Bu, Sabahattin Ali idi. Almanya'dan yeni dönmüş, dergilerde çıkan hikâyeleri ile yeni yeni tanınmaya başlamıştı. "Resimli Ay"da yayımlanmak üzere bir hikâyesini getirmişti. Bundan sonra Sabahattin derginin sürekli yazarları arasına girdi. Sabahattin'le ilk tanışmamız böyle oldu.

"Resimli Ay" o dönemde emperyalizme, diktatörlüğe ve kapitalizme karşı geniş bir savaş açmıştı.. Ülke sorunları, o zamana kadar el değmemiş sosyal problemler yeni bir açıdan ele alınıyordu. Bu nedenle dergi ilerici gençlerin bir kürsüsü haline gelmişti. Yazı odamız çeşitli fikirlerin, ileri düşüncelerin tartışma alanına dönmüştü. Sabahattin Ali sık sık bize uğrar, bu tartışmalara katılmaktan sonsuz zevk alırdı. Burası onun için aynı zamanda bir okul gibi idi. Okumaya çok önem veriyor, koltuğundan kitap eksik olmuyordu. Almanya'da başlayan sosyalist eğilimi burada güçleniyordu. Şu var ki o sosyalizme hapishaneye düştükten sonra ulaştı.

Bir süre sonra Sabahattin görünmez oldu. Konya'ya edebiyat öğretmeni olarak gitmişti. Fakat burda uzun süre kalmadı. Atatürk üstüne yazdığı bir hicivden ötürü işinden çıkarıldı, mahkemeye verildi.

Sinop Hapishanesi'ne sürüldü. Hapishanede köylüler, işçiler, hatta komünistlerle tanıştı. Halkla içli dışlı temasa geçmek fırsatını buldu. Bu temaslardan esinlenerek yazdığı hikâyelerde ordaki insanların hayatını ve portresini çizdi. *Kuyucaklı Yusuf, İçimizdeki Şeytan* romanlarını bu dönemde yazdı. *İçimizdeki Şeytan* romanında memleketteki faşistlerin, pantürkistlerin içyüzünü anlatıyordu.

Sabahattin Sinop'ta cezasını bitirip Ankara'ya döndüğü yönü artık belli olmuştu. O sırada Milli Eğitim Bakanlığı'na gelen Saffet Arıkan, Sabahattin'in hayranlarından biriydi. Onu hemen Konservatuvara öğretmen yaptı. Sabahattin bundan sonra uzun bir süre, uğradığı eleştiri ve hücumlara karşın yaratıcı çalışmalarına devam etti ve Türk edebiyatının övüneceği eserler verdi.

Sabahattin "Resimli Ay"ı unutmamıştı. İstanbul'a her gelişinde bize uğrar, yaptıklarını anlatırdı. "Resimli Ay"da başlayan dostluğumuz yaşamının sonuna kadar sürdü. Sabahattin sadece bir yazar, değerli bir hikâyeci değildi. Benimsediği davanın çetin bir savaşçısı olmuştu. Konservatuvardaki derslerinde fikirlerini aşılamakla kalmıyor, köy enstitüleri ile ilgileniyor, Ankara'da ilerici aydın arkadaşların çıkardığı dergilere yazıyor, İstanbul'a geldikçe bizlerle birlikte savaşa katılıyordu.

Sabahattin Ali'nin Muhakemesi

İstanbul'da "Tan" gazetesiyle aynı zamanda, Ankara'da yayımlanan "Yurt ve Dünya", "Adımlar" dergileri de, faşistlere karşı savaşıyordu. Hıfzı Oğuz Bekata ile Samet Ağaoğlu'nun çıkardıkları, Anadolucu eğilimli, "Çığır" dergisi de, yukarıda adı geçen dergilerin sahiplerine karşı şiddetli hücumlara geçtiler. "Yurt ve Dünya"yı, "Adımlar"ı Amerikancılıkla suçladılar. Anadolucu, Turancı fikir akımlarının baskısıyla "Yurt ve Dünya" ve "Adımlar" dergileri kapanmak zorunda kaldılar. Bu olayı, dergi kurucularından, P. Naili Boratav bana şöyle anlattı:

"O sırada maarif vekili olan Hasan Ali Yücel, 'Yurt ve Dünya'nın sahibi olarak beni, 'Adımlar'ın sahibi olarak da Behice Boran'ı makamına çağırdı. Provokasyonlara meydan vermemek, maarif politikasında yapılacak mühim işlerin engellenmesini önlemek için, bizden mecmualarımızın kapatılmasını istedi. Bunun sadece birer tavsiyeden ibaret olduğunu belirtti. Biz de kabul ettik. Böylece her iki mecmua da kendi kendilerini kapattılar."

Bu iki dergiye karşı yapılan polemikler, hücumlar, Turancıların ve Anadolucuların organı olan, şair Orhan Seyfi'nin yayımladığı"Çınaraltı", Anadolucu grubun yayımladığı "Çizgi", tanınmış Türkçülerden Reha Oğuz Türkkan'ın yayımladığı "Ergenekon" dergilerinden geliyordu.

Ama Meclis kulislerinde de her iki dergiye karşı bir kontrol hazırlığı olduğunu duyuyorduk. Gayretkeş Halk Partisi mebusla-

rından Anadolucu grup diye gösterilebilecek kimseler, Reşat Şemseddin Sirer, Şevket Raşit Hatiboğlu (eski Ziraat Bakanı) etrafında toplanmışlar ve hazırlıklara girişmişlerdi.

Irkçılar, Anadolucularla ilericiler arasında devam eden bu tartışma sırasında, ırkçıların başı olan Nihal Adsız'ın Şükrü Saraçoğlu'na yazdığı açık mektup kendi dergilerinde yayımlandı. Sabahattin Ali bu mektupta, kendi aleyhine yapılan hakaretler yüzünden Nihat Adsız aleyhine bir dava açtı.

Bu sırada Sabahattin Ali Devlet Konservatuarında rejisör asistanı olarak çalışıyordu.

Sabahattin mahkeme bittikten epeyi sonra İstanbul'a gelmişti. Mahkeme safhasını bana şöyle anlattı:

"Yargılamanın görüleceği gün mahkeme binasının bulunduğu yeri atlı polisler sarmıştı. Hadise çıkmasından korkuyorlardı. Fakat ırkçılar bu muhakemeyi fırsat bilerek oyunlarını oynamaya karar vermişlerdi. Mahkeme salonuna sızan bir sürü sağcı, faşist birdenbire salonda gösteri yapmaya başladılar. Yargıç celseyi tatil etmek istiyordu. Irkçılar hemen istiklal marşı söylemeye başladılar. Tabii, yargıç da sesini çıkarmadı. İçeride, dışarıda müthiş bir gürültü vardı. Ben tehlikenin azametini anladım. Bereket versin mahkeme, binanın birinci katında idi. Pencereden atladım. Zor bela kendimi kurtarabildim."

Sabahattin bu hikâyeyi anlatıyor, ikide bir fişek gibi yerinden fırlıyor, kahkahalarla gülerek başından geçenleri anlatıyordu.

Sabahattin'e muhakemeden sonra da hücumlar devam ediyordu. Hatta kendisini öldürmeye bile teşebbüs etmişlerdi. Sabahattin'e yapılan saldırının hikâyesini de Pertev Boratav'in eşi, Hayrinüsa Boratav'dan dinledim:

"Devlet Konservatuvarı talebeleri olan bazı gençler Halkevi binasının tiyatro salonunda temsiller verirlerdi. Sabahattin Ali, Almanya'dan getirilen rejisör Ebert'in asistanı olarak, her geceki temsilde bulunmaya mecburdu. Ben de mektebin hocası olarak bu temsillere giderdim. Pertev'le ben Sabahattin'in muhakemesinden sonra, onu merak ettiğimiz için, o gece tiyatroya gitmeden önce evine uğradık. Oturduğu ev Kızılay'da idi. Onu aldık, üçümüz yürüye yürüye Halkevine doğru gitmeye karar verdik. Sabahattin bize heyecanla, gündüzki olayı anlatıyor, ara sıra kahkahalar atıyor, kendini günün kahramanı gibi görmekten adeta hoşlanıyordu. Keyifli idi. Ara sıra, sağcılara atıp tutuyordu. Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi'nin önüne geldik, yandaki karanlık

kestirme yoldan Halkevi'ne doğru yürümeye başladık. Birdenbire önümüze kocaman bir taş düştü. Arkadan ikincisi Sabahattin'in omuzuna değerek fırladı. Sabahattin birdenbire döndü, demeye kalmadı, bir üçüncü taş geldi. Nasıl oldu, bilmiyorum, o küçük boyuyla Sabahattin bir fişek gibi atıldı, bütün kuvvetiyle geriye doğru koşmaya başlayınca, fakülte bahçesinin şimşirleri arasından bir insan da koşmaya başladı. Sabahattin onu yakalamak için bütün kuvvetini sarf ediyordu. Tabii, Sabahattin'e bir şey olmasın diye Pertev de koşmaya başladı, arkadan ben de.

"Atatürk Bulvarı'nın öte tarafına geçmiştik. Baktık, Sabahattin birini yakalamış, ayakları ve kolları ile ve bütün gücüyle, yakaladığı adamı dövüyordu. Pertev de, Sabahattin'i kollarını tutup, bir hadise çıkmasını önlemeye çalışıyordu. Bir hayli sürdü bu böyle. On adım ötede ufak bir polis kulübesi vardı. Oradan polisler koştular. Sabahattin'e saldıranın, "Osman Yüksel" adında bir genç olduğu anlaşıldı. (Osman Yüksel eski ırkçılardandır. 1964'te Adalet Partisi'nden mebus çıkmış, daha sonraları partiden atılmıştır.)

"Osman Yüksel, polislerin yanında kendini emin hissedince, bir yumruk atıp, Sabahattin'in gözlüklerini kırdı.

"Polisler o gece Osmanı karakola götürdüler. Ertesi gün, dördümüz cürmümeşhut mahkemesine düştük. Halbuki zavallı Pertev'in ayırmak istemekten başka bir rolü yoktu. Hâkim, ikisine de ufak bir ceza verdi. Fakat biri taş atmaktan suçlu, diğeri dövmekten, karşılıklı suçlu olduklarından, ceza karşılıklı tecil edildi."

Bu hikâyeden de anlaşıldığı gibi ırkçılar, faşistler daha o zaman, Sabahattin'i savaş alanından uzaklaştırmak için, öldürmeye dahi hazırdılar. Bu olaylar, 1948'de Sabahattin'in öldürülmesi olayının bir başlangıcı idi.

1944'ten sonra ilericilere yapılan hücumlar şiddetlendi. Çünkü, San Fransisko Anlaşmasından ve hükümetin İnsan Hakları Beyannamesi'ni imzalamasından sonra, ilericilere nisbi bir hürriyet verilmişti. Çeşitli ilerici dergiler çıkıyor, yurt sorunları biraz daha serbest konuşulabiliyordu. Fakat hükümet bu ilerici akımlara karşı faşistleri bir alet olarak kullanıyor, dolambaçlı yollardan bu hareketleri önlemeye çalışıyordu.

Sabahattin Ali ile Buluşma

"Tan" matbaası yıkıldığı zaman Sabahattin Ali İstanbul'da

yoktu. Ankara'da idi. Sabahattin bir akşam hava karardıktan sonra, trenden iner inmez, doğru bize gelmişti.

"Sabahattin, nasıl geldin, korkmadın mı?" dedim.

"Geldiğim zaman evin etrafında kimse yoktu. Çevirseydiler, dönecektim..." dedi.

Oturdu, konuştuk. Sabahattin'i ilk defa ciddi görüyordum. O anlatıyordu:

"Halk Partisi matbaaları yıkmakla, gazetelerimizi kapatmakla bizi yıkmadı. Fakat kendi prestijini yıktı. Halk arasında konuşulanları bir dinleseniz!.. Herkes, 'Tan' halkın dertlerini dile getiren bir gazeteydi, 'Tan'ı yıkmakla, bizim kurtuluş ümitlerimizi yıktılar,' diyor. Hatta Halk Partililer kendileri şikâyet ediyorlar. Ben ağızlarından dinledim. 'İnönü parti grubunda, Meclis'te daima geniş demokrasinin kurulacağını söylüyordu. Bu yıkma hareketi bizim haberimiz olmadan yapıldı. Bu olay, İnönü'ye olan itimadımızı sarstı. Kötü bir iş, oldu,' diyorlar."

Sabahattin çok heyecanlıydı. Yerinde duramıyor, ikide bir gözlüklerini doğrultuyor, heyecanlı heyecanlı anlatıyordu. Bir aralık cebinden bir tomar kâğıt çıkardı:

"Size bir hikâye okuyacağım," dedi. "Yeni yazdım, Sırça Köşk."

Oturdu, hikâyesini okudu. "Sırça Köşk" burjuvaziyi temsil ediyordu. Büyük zenginlerin, soyguncuların köşkü. Açlık içinde kıvranan halk her gün bu sarayın önüne gelir, ekmek dilenirler... Cevap alamayınca; kuzu, koyun kellelerini sırça köşkün camlarına fırlatırlar, camları kırarlar. Açlar köşke o kadar çok kelle atmışlar ki, nihayet bir gün, sırça köşk tuzla buz olmuş. Sabahattin hikâyesinin sonunda, "Sırça köşkü yıkmak için, buraya birkaç kelle fırlatmak yeter," diyordu.

Sabahattin hikâyesini bitirdikten sonra, yüzümüze baktı.

"Sabahattin," dedim, "bu kelleler belki bir gün sırça köşkü yıkacak, ama, bu köşke önce senin kelleni fırlatacaklar, diye korkuyorum."

Gülümsedi :

"Su testisi, su yolunda kırılır," dedi.

Evet, su testisi su yolunda kırıldı. Zavallı Sabahattin'i kahpeler gibi tuzağa düşürdüler, uyurken arkasından vurdular.

"Marko Paşa" Dergisi

"Tan", olaylarından sonra, Ankara'da Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde bazı profesörlerin işine son verilmişti. Pertev Naili

Boratav, Behice Boran, Niyazi Berkes, Muzaffer Şerif v
birçok değerli profesör Milli Eğitim Bakanlığı tarafından
emrine alınmışlardı.

Milli Eğitim Bakanlığı üniversitelerde, sanat enstitüleri
yatrolarda bütün ilericilere karşı savaş açmıştı. Bunların h
kâlet emrine alınıyor, Anadolu'nun hücra köşelerindeki c
gönderiliyor, ya da işlerine tamamıyla son veriliyordu. Bu
da Sabahattin Ali'nin de işine son verildi. Sabahattin Ank
döndükten sonra bir gün ziyaretimize geldi. Aziz Nesin'l
ber, "Marko Paşa" adında bir mizah dergisi çıkaracakların
di. Sabahattin yerinde duramıyor, ikide bir de gözlükle
zünden çıkarıyor, küçük gözlerini yumarak anlatıyordu:

"Bu öyle bir dergi olacak ki, bunun içersinde politika,
ji, sosyal konular halka bir şerbet gibi içirilecek."

Gerçekten de "Marko Paşa" o sıralarda hiçbir dergiy
olmayan bir başarı kazandı. Sabahattin ve Aziz Nesin
büyük kuvvetin birleşmesi, ortaya yepyeni bir mizah de
karmıştı. Aziz Nesin bütün mizah kabiliyetini, ilkönce bu
göstermiştir, diyebiliriz. "Marko Paşa" 60.000 tiraj yap
Anadolu'nun her tarafında "Marko Paşa", eski "Na
Hoca" dergisi gibi, bütün halka mal olmuştu. Köylerde,
larda, şehirlerde "Marko Paşa"okunuyordu.

İdareci çevreler derginin bu başarısından korktular. H
ve Polis her zaman olduğu gibi bu derginin çıkmasını zo
cak tedbirlere başvurdu. Fakat Sabahattin ve Aziz Nesin
lar. "Marko Paşa" kapatılınca, "Merhum Paşa"yı çıkardıl
kapatıldı, "Malum Paşa"yı çıkardılar.

Aklımda kaldığına göre bu dergi bir yıl kadar devam
hayet, polisin baskıları, provokasyonları sonunda kapan
runda kaldı. Dergide yazdığı yazılar yüzünden Sabahatti
ne savcılık tarafından çeşitli davalar açıldı. Sabahattin
ettiler. Üsküdar Hapishanesi'nde yatıyordu. İkide bir zi
gidiyorduk. Bir gün arkadaşlar, karısı Aliye ile kızı Filiz'
sını görmek üzere İstanbul'a gelmek istediklerini, parala
lacak yerleri olmadığını, bizde misafir kalıp kalamaya
sordular. Memnuniyetle kabul ettik.

Aliye ile Filiz geldiler. Bir gün Sabahattin'i ziyaret i
berce hapishaneye gittik. Sabahattin bizi hapishane mü
odası yanında, küçük bir odada karşıladı. Filiz'in boynun
çocuk gibi ağlamaya başladı. Babasının ağladığını gören

e daha
vekâlet

inde, ti-
epsi ve-
kullara
sıralar-
ara'dan
le bera-
ı söyle-
rini gö-

ideolo-

e nasip
gibi iki
rgisi çı-
dergide
ıyordu.
sreddin
kasaba-

ükümet
rlaştıra-
yılmadı-
ar. O da

etti. Ni-
mak zo-
n aleyhi-
'i tevkif
yaretine
in baba-
rı ve ka-
caklarını

çin bera-
dürünün
a sarıldı,
Filiz de

ağlıyordu. Karısı kızı alıp, dışarı çıkardı. Yalnız kalınca sordum:

"Sabahattin, bu ne hal? Senin gibi bir adama ağlamak yaraşır mı?"

Eğildi ve yavaşca kulağına fısıldadı:

"Bunlar beni, Nâzım Hikmet gibi hapishanelerde çürütecekler. Aleyhime açılmış, daha beş dava var. Ben kaçmaya karar verdim. Burada tanıdığım H. beni 24 saatte memleket dışına çıkaracağı, teşkilatları olduğunu söyledi. Kaçacağım.."

"İlk defa tanıdığın bir adama hayatını nasıl emanet edeceksin?"

"Öyle değil, itimat ettiğim dostlarım da bu adamı tanıyorlar."

Sabahattin bir çocuk gibi saftı. Söylenenlere inanmıştı.

"Böyle bir kararın varsa, bunu ne diye bana söyledin? Bunu kimsenin bilmemesi lazım."

"Yalnız sana söylüyorum," dedi.

Fakat sonraları Sabahattin'in bu sırrı daha başkalarına da söylediğini duydum. Sabahattin'in başına gelenlerde bu gevezeliğinin de etkisi oldu. Sabahattin hapishaneden çıktıktan sonra, tanıdığı bir ailenin evine misafir oldu. Bir gün gene ziyaretimize gelmişti.

"Ben," dedi, "ticaret yapmaya karar verdim. Hiçbir yerde çalışmama imkân vermiyorlar. Evinde kaldığım bu ailenin tanıdıkları zengin bir hanım, artistleri, yazarları himaye edermiş. Ona benim durumumdan bahsetmişler. O da kabul etmiş. Kamyon alındı. Şimdi bir şoför arıyoruz. Hemen Anadolu'ya bir seyahate çıkacağız."

Sabahattin bu kamyonla Anadolu'ya gitti. Dönüşünde, kamyon hikâyesini şöyle anlatıyordu:

"Romancıdan tüccar olmazmış, meğer!.. Kamyonu yükledik. Fakat gelirken kara saplandık. Kamyon gidemeyince, eşyaları boşalttık, trene yükledik, beraberce geldik." Sabahattin bir taraftan anlatıyor, bir taraftan da kahkahalarla gülüyordu. Bir zaman sonra Sabahattin gene geldi:

"Ben artık kaçıyorum," dedi. "Hapisanede tanıdığım H. bütün işi yoluna koydu. Evinde kaldığım A. Hanım da bavulumu hazırladı. Çamaşırlarımın üzerine markamı yazdı. Aliye'nin Filiz'in bundan haberi yok. Ben Bulgaristan'a vardıktan sonra onlara yazacağım."

Sabahattin ortadan kayboldu. Hepimiz kaçtığına hükmetmiştik. Bundan sonra aylarca sesi sedası duyulmadı.

Sabahattin Ali'nin Öldürülmesi

1948 yılı idi. Bir gün gazeteleri açtığımız zaman
vadisle karşılaştık: "Sabahattin Ali'nin cesedi, Türk
rında, bir ormanın içinde bulunmuştur."

Hikâye aşağı yukarı şöyle anlatılıyordu:

Polisin kaçakçılarla mücadele eden bir şubesi,
çakçıları ele geçirmiş. Bunlar arasında birinin üzeri
tin Ali'nin elbiseleri bulunmuş. Tahkikatı genişletm
leri satanın Ali Ertekin isminde, Yugoslavyalı
olduğu anlaşılmış. Tevkif edilen sanık, Sabahattin A
la Bulgar hududuna götürdüğünü, Sabahattin'in or
mak için para teklif ettiğini, zaten Anadolu'ya kam
gittiklerini, kendisinin kamyonun şoförü olduğunu
tekin Sabahattin'e Bulgaristan'a niçin kaçtığını sorn
bahattin, "Ben komünistim. Komünistler arasında ç
yorum," demiş. Bu söz, Ali Ertekin'in milli
dokunmuş. Bu sebeple Sabahattin'i öldürmüş.

Gazetelere akseden bu hikâye, pek akıl ve man
du. Sabahattin'e kamyon alan M. Hanımı tanıy
daha bilgi almak ümidiyle kendisini gördüm. M.
bir telaş içindeydi. "Eyvah, şimdi benim adım da ga
cek," diye üzülüyordu. Bana kamyonun alınması
lattı. Sabahattin'in anlattıklarına uygundu. Kamyo
ve kocasının yardımıyla alınmıştı.

Şoförü kendisine kimin bulduğunu sordum. "E
rinden K.A. Bey buldu," dedi. "Bu sabah ken
ettim. Bana merak etmemekliğimi, adımın gazetele
ğini söyledi."

Bu sözler bana çok şey öğretmişti. Sabahattin
sinde emniyetin parmağı olduğu anlaşılıyordu. Sa
dürülmesi hepimizi çoz üzmüştü. Ona bu tuzak
Hapishanesi'nde yattığı günlerde kurulmuştu. Sab
dığı bu insanların sözüne inanarak, kendini bu teh
atmıştı.

O akşam, Memet Ali Aybar'ı, Kuzguncuk'taki
te gittik. Bizden önce daha başka arkadaşlar da g
ölüm olayı etrafında tahminler yapıyordu. Biz Sa
mak istediğini bildiğimiz için, olayı gazetelerin
şünmüyorduk. Gazetelerin verdiği bilgiye göre,
bahattin'i parasını almak için öldürmüştü. Oysa,

şöyle bir ha-
-Bulgar sını-

ɔir kısım ka-
nde Sabahat-
ışler. Elbise-
bir muhacir
li'yi kamyon-
a bu işi yap-
yonla beraber
söylemiş. Er-
nuş. Güya Sa-
alışmaya gidi-
duygularına

tığa sığmıyor-
ordum. Biraz
Hanım büyük
zetelere geçe-
hikâyesini an-
n A. Hanımın

nniyet amirle-
disine telefon
re geçmeyece-

'in öldürülme-
bahattin'in öl-
daha Üsküdar
hattin tanıma-
likeli maceraya

evinde ziyare-
elmişti. Herkes
bahattin'in kaç-
azdığı gibi dü-
Ali Ertekin, Sa-
cebinde pek az

para bulunmuş. Çantasında güya Karl Marx'ın, Lenin'in kitapları varmış.

Bulgaristan'a kaçan bir adamın bu kitapları yanında götürmeye hiç ihtiyacı yoktu. Olay gazetelere belirli bir yerden veriliyor, gerçekler saklanıyordu. Bugün hâlâ Sabahattin'in nasıl öldürüldüğü, tamamıyla aydınlanmış değildir.

Türkiye'de sollara karşı baskı, işkence günlük olaylardandı. Fakat bu hareketler açık bir terör şeklini almamıştı. Ara sıra, poliste dövülenler arasında ölenler oluyordu. Fakat bir yazarın, memleketin tanınmış bir romancısının bu şekilde öldürülmesi, o tarihlerde rastlanan olaylardan değildi. "Tan" matbaasını yıktıkları gün de, beni öldürmek için kırmızı mürekkep şişeleriyle gelmişlerdi. Orada bulunsaydım, belki kurbanlarından biri de ben olacaktım. Biz, olay etrafında konuşur, konuyu tartışırken kapı çalındı. Gece saat 11'di. İçeriye Aslan Kumbaracı girdi.

"Yarın sabah Sabahattin'in naşını İstanbul'a getiriyorlar. Hepimiz onun cenazesini karşılamaya gitmeliyiz," dedi.

Bunun bir provokasyon olduğunu derhal anladık. Bizi cenazeyi karşılamaya gönderecekler, sonra, "Komünistler Sabahattin Ali'nin cenazesinde gösteri yaptılar," diyecek, belki bizi tevkif edeceklerdi. O günkü hava içinde, Sabahattin'in cenazesini karşılamak bir hata olurdu. Saat 12'de Memet Ali'nin evinden çıktığımız zaman, kapının biraz ilersinde iki çek çek arabası duruyordu. O saatte, Kuzguncuk'ta araba bulmak imkânsız bir şeydi. Aslan Kumbaracı geldiği arabayı bekletmiş ve yedeğinde daha bir araba getirmişti. Polis bizi adım adım izliyordu.

İşte Sabahattin'i böyle korkunç bir macerada kaybettik.